

This article was downloaded by: [University of Cambridge]

On: 03 November 2014, At: 02:24

Publisher: Taylor & Francis

Informa Ltd Registered in England and Wales Registered Number: 1072954

Registered office: Mortimer House, 37-41 Mortimer Street, London W1T 3JH, UK

Geologiska Föreningen i Stockholm Förhandlingar

Publication details, including instructions for
authors and subscription information:

<http://www.tandfonline.com/loi/sgff19>

Undersökning af fossilt hartz från Grönland

J. J. Chydenius

Published online: 06 Jan 2010.

To cite this article: J. J. Chydenius (1875) Undersökning af fossilt hartz från
Grönland, Geologiska Föreningen i Stockholm Förhandlingar, 2:13, 549-551, DOI:
[10.1080/11035897509448112](https://doi.org/10.1080/11035897509448112)

To link to this article: <http://dx.doi.org/10.1080/11035897509448112>

PLEASE SCROLL DOWN FOR ARTICLE

Taylor & Francis makes every effort to ensure the accuracy of all the information (the "Content") contained in the publications on our platform. However, Taylor & Francis, our agents, and our licensors make no representations or warranties whatsoever as to the accuracy, completeness, or suitability for any purpose of the Content. Any opinions and views expressed in this publication are the opinions and views of the authors, and are not the views of or endorsed by Taylor & Francis. The accuracy of the Content should not be relied upon and should be independently verified with primary sources of information. Taylor and Francis shall not be liable for any losses, actions, claims, proceedings, demands, costs, expenses, damages, and other liabilities whatsoever or howsoever caused arising directly or indirectly in connection with, in relation to or arising out of the use of the Content.

This article may be used for research, teaching, and private study purposes. Any substantial or systematic reproduction, redistribution, reselling, loan, sub-licensing, systematic supply, or distribution in any form

to anyone is expressly forbidden. Terms & Conditions of access and use can be found at <http://www.tandfonline.com/page/terms-and-conditions>

vinligt utseende, hvaraf lätt förklaras, att SVEDMARK kunnat förvexla den med olivin. Mineralets oföränderlighet vid glödning, dess genomgångar, samt den tvillingbildning det ofta företer, visa emellertid på det tydligaste, att det ej är olivin, utan en augitart.

CHYDENIUS, J. J. *Undersökning af fossilt hartz från Grönland.*

Materialet för denna undersökning har lemnats af Herr Professor A. E. NORDENSKIÖLD, hvilken insamlat detsamma under sin resa till Grönland år 1870, på en mindre, vester om Nuorsoak halfö belägen ö, som benämnes Harön. Det utgjordes af smärre, spröda bitar, af oregelbunden form och flatskåligt brott, hvilka till färgen varierade från mörkgult till nästan fullkomligt hvitt. Dessa färgnyancer förefunnos ofta inom samma stycke och någon skillnad kunde därför med afseende härå icke göras emellan dem. Ej heller funnos några andra yttre karaktärer, genom hvilka man skulle hafva kunnat skilja dem i olika slag, hvarför de, vid de anställda försöken, alla behandlades på samma sätt.

Vid upphettning smälter ifrågavarande hartz först vid en temperatur, som är högre än qvicksilfrets kokpunkt. Fortsättes upphettningen vidare begynner den smälta massan att koka och en tjock mörkfärgad olja afdestilleras. I destillatet kunde ej någon kristallinisk substans upptäckas. Någon sådan erhöles ej heller, om destillationen verkställdes, sedan det fint pulveriserade ämnet blifvit fuktadt med utspädd svafvelsyra.

Vid behandling med ether upplöstes 48,4 procent af substansen, och då ethern afdunstades kvarblef en ljusgul, fast, hartzartad massa.

Följande analyser anställdes med det ursprungliga ämnet.

- I. 0,3369 gr. förbrändes med kopparoxid och syrgas, och gaf 0,9193 gr. CO^2 samt 0,3166 gr. H^2O , hvilket motsvarar 74,44 proc. kol och 10,46 proc. väte.
- II. 0,2703 gr. förbrändes på samma sätt och gaf 0,7240 gr. CO^2 samt 0,2529 gr. H^2O , motsvarande 73,01 proc. kol och 10,35 proc. väte.

Vidare verkställdes följande analys med den del af ämnet, som ej löst sig i ether .

0,2421 gr. gaf 0,6618 gr. CO^2 och 0,2108 gr. H^2O , eller 74,46 proc. kol och 9,65 proc. väte.

Af den del åter, som varit upplöst i ether förbrändes 0,3508 gr. och gaf 0,8125 gr. CO^2 samt 0,3304 gr. H^2O , motsvarande 63,17 proc. kol och 10,46 pr. väte.

Af brist på material kunde ej några vidare undersökningar företagas, för att närmare söka utreda ifrågavarande ämnes natur i kemiskt afseende. Af det anförda framgår dock redan, att detsamma icke är den vanliga bernstenen. Dennes kolkhalt är nemligen betydligt större, den smälter vid betydligt lägre temperatur och den innehåller endast en obetydlig del af i ether löslig substans, hvarjemte bland dess destillationsprodukter alltid finnes den kristalliserande bernstenssyran. — Hvad lösligheten i ether och äfven några andra egenskaper beträffar skulle detta hartz deremot närmare likna de trenne fossila hartzarter från *Mesen* i Siberien och *Engelska bugten* vid Nordamerikas nordostliga kust, hvilka jag för någon tid sedan undersökte och hänförde till ett slag af *retinit* *). Men det skiljer sig dock till sin sammansättning så mycket från dessa, att det ej torde kunna sammanställas med dem.

*) Se »Öfversigt af Finska Vetenskaps-Societetens Förhandlingar. XIII. 1870 --1871.» pag 88.

Såsom det enklaste uttryck för substansen i dess helhet kunde väl uppställas den empiriska formeln $C^6H^{10}O$, hvilken fördrar *):

		funnet.	
		I.	II.
C	73,47	74,44	73,01
H	10,20	10,46	10,35
O	16,33		
	<u>100,00</u>		

Detta uttryck kunde äfven någotsånär passa för den del af ämnet, som ej löstes af ether, då det deremot ej motsvarar de data, som erhållits genom analys af det parti, som af ether upplöstes.

Att likväl nu med någon bestämdhet vilja yrka på formler för dessa substanser, vore alltför tidigt, utan får detta öfverlemnas åt kommande, mera i detalj gående undersökningar.

ANT. SJÖGREN. *Observationer rörande kromjernetts moderklyft.*

Det har länge varit känt och uppgifvet, att kromjernet förekommer *uti* Serpentin eller andra talkiga bergarter eller åtminstone tillsammans med sådana. Om dess bildning och ursprung har föga varit yttradt.

Inom Sverige har man intill sista tiderna ej känt någon fyndort för detsamma*). TÖRNEBOHM har dock 1872 omnämmt dess förekomst i Jemtland W. om Anjeskutan, insprängdt såsom små korn i en serpentinlik bergart af mörkt grön eller grågrön färg**).

Deremot har kromiten länge varit uppmärksammasad i Norge och der äfven blifvit tillgodogjord såsom krommalm. Norrman-

*) A. ERDMANN'S Mineralogi, 2:dra uppl. sid. 289.

**) Geolog. Föreningens Förhandlingar. Band I. N:o 2, sid. 29.